

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17.10.2007, sp. zn. 8 Tdo 1158/2007, ECLI:CZ:NS:2007:8.TDO.1158.2007.1

Číslo: 41/2009

Právní věta: Je vyloučeno, aby ochranná výchova uložená podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže a ústavní výchova nařízená podle zákona o rodině byly vykonávány současně. Při střetu obou druhů výchovy u téhož dítěte mladšího patnácti let nebo mladistvého je nutné vycházet ze zásady, že je-li uložena ochranná výchova jako opatření podle § 93 odst. 1 písm. c) z. s. m. nebo jako výchovné opatření podle § 22 z. s. m. v době, kdy se dítě mladší patnácti let nebo mladistvý nachází ve výkonu ústavní výchovy, má přednost výkon ochranné výchovy. Ústavní výchova se ukončí podle občanskoprávních předpisů.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 17.10.2007

Spisová značka: 8 Tdo 1158/2007

Číslo rozhodnutí: 41

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Dítě mladší patnácti let, Mladistvý, Ochranná výchova

Předpisy: § 22 z. s. m.
§ 93 odst. 1 písm. c) z. s. m.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud jako soud pro mládež v právní věci nezletilého V. P., zastoupeného opatrovníkem Mgr. Š., advokátem se sídlem Advokátní kancelář v B., k dovolání státního zástupce Městského státního zastupitelství v Brně zrušil rozsudek Krajského soudu v Brně, soudu pro mládež, ze dne 17. 4. 2007, sp. zn. 4 Rodo 8/2007, a rozsudek Městského soudu v Brně, soudu pro mládež, ze dne 29. 11. 2006, sp. zn. 97 Rod 146/2006, a Městskému soudu v Brně, soudu pro mládež, věc vrátil k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Dovolání státního zástupce Městského státního zastupitelství v Brně směřuje proti rozsudku Krajského soudu v Brně, soudu pro mládež, ze dne 17. 4. 2007, sp. zn. 4 Rodo 8/2007, jímž byl v právní věci nezletilého V. P. podle zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (z. s. m.), ve znění pozdějších změn, je nezletilý nazýván dítětem mladším patnácti let rozsudek Městského soudu v Brně, soudu pro mládež, ze dne 29. 11. 2006, sp. zn. 97 Rod 146/2006, změněn ve výroku v bodě I., kterým byl

návrh Městského státního zastupitelství v Brně, o uložení dohledu probačního úředníka nezletilého V. P. zamítnut.

Okresní státní zastupitelství v Jihlavě podalo dne 10. 2. 2006 Okresnímu soudu v Jihlavě, soudu pro mládež, v právní věci nezletilého V. P. návrh na uložení opatření podle § 90 odst. 1 z. s. m., a to dohled probačního úředníka podle § 93 odst. 1 písm. a) z. s. m. Tento návrh odůvodnilo tím, že Policejní inspektor Policie České republiky, OŘ - Obvodní oddělení Jihlava, usnesením ze dne 29. 12. 2005, č.j. ORJI-6220-1/JI-TČ-2005, podle § 159a odst. 2 tr. ř. s přihlédnutím k § 11 odst. 1 písm. d) tr. ř. odložil trestní věc nezletilého V. P. pro čin jinak trestný krádež podle § 247 odst. 1 písm. a), b) tr. zák., neboť trestní stíhání je nepřijatelné z důvodu nedostatku věku nezletilého. Předmětného činu se měl dopustit tím, že společně se svým bratrem D. P., nyní chovancem Dětského výchovného ústavu v Z., v době od 17.00 hodin dne 7. 10. 2005 do 3.30 hodin dne 8. 10. 2005 za užití násilí - po přeříznutí oka visacího zámku zajišťujícího mříže okna, vytržení rámu okna a rozbití skleněné výplně okna - vnikl do prostoru prodejního stánku, kde ke škodě D. ZN, s. r. o., Z., odcizil zboží v hodnotě 12 366 Kč a poškozením způsobil škodu ve výši 2000 Kč. Okresní státní zastupitelství s ohledem na dosavadní problematický vývoj nezletilého považovalo za potřebné uložení dohledu probačního úředníka podle § 93 odst. 1 písm. a) z. s. m.

Okresní soud v Jihlavě jako soud pro mládež usnesením ze dne 6. 9. 2006, sp. zn. 21 Rod 4/2006, vyslovil svou místní nepřislušnost a tuto věc postoupil Městskému soudu v Brně, soudu pro mládež.

Městský soud v Brně, soud pro mládež, o návrhu Okresního státního zastupitelství rozsudkem ze dne 29. 11. 2006, sp. zn. 97 Rod 146/2006, rozhodl tak, že jej výrokem pod bodem I. zamítl, a pod body II. a III. učinil rozhodnutí o nákladech řízení.

Citovaný rozsudek soudu prvního stupně napadlo Krajské státní zastupitelství v Brně odvoláním, z jehož podnětu Krajský soud v Brně, soud pro mládež, rozsudkem ze dne 17. 4. 2007, sp. zn. 4 Rodo 8/2007, jednak v bodě I. rozsudek soudu prvního stupně změnil ve výroku pod bodem I. a rozhodl, že upouští od uložení opatření nezletilému, jednak v bodě II. rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal státní zástupce Městského státního zastupitelství v Brně včas dovolání, jež směřovalo proti výroku, jímž bylo v bodě I. rozhodnutí soudu prvního stupně o zamítnutí návrhu státního zastupitelství na uložení opatření dohledu probačního úředníka změněno tak, že bylo upuštěno od uložení opatření. Za dovolací důvod označil jednak vadu řízení, která mohla mít podle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a jednak okolnost, že rozhodnutí vychází ze zjištění, která nemají podle obsahu spisu oporu v provedeném dokazování podle § 241a odst. 3 o. s. ř. Z uvedených důvodů označil rozhodnutí odvolacího soudu za nezákonné, neboť postupem soudu byla narušena zásada přímosti, zásada rovnosti stran a zásada volného hodnocení důkazů. Dovolatel odvolacímu soudu vytkl, že opřel své úvahy mimo jiné o „aktualizovanou zprávu Dětského domova se školou v J.“, kterou opatřil již soud prvního stupně, jenž však důkaz čtením této zprávy podle protokolu o jednání ze dne 29. 11. 2006 neprovedl, a tuto vadu nezhojil ani odvolací soud při jednání dne 17. 4. 2007, ačkoliv to státní zástupce navrhoval. Tím, že tato listina nebyla soudy vůbec jako důkaz provedena, nejen že bylo porušeno právo účastníků se k ní vyjádřit, ale soudy z jejího obsahu nemohly učinit skutková zjištění, zejména o efektivitě dříve nařízené ústavní výchovy u nezletilého, což je okolnost, o kterou soud své rozhodnutí opírá. Dovolatel zdůraznil, že nebylo bráno dostatečně na vědomí, že dříve přijatá opatření - dohled probačního úředníka a nařízená ústavní výchova - svůj účel neplní, ani to, že koncem října 2006 bylo zjištěno, že nezletilý pravidelně kouří marihuanu a má problémy s pervitinem. Na základě těchto poznatků bylo nutno po rozboru příčin, které vedou nezletilého k páčání nedovolené činnosti, zvolit a uložit opatření, které by účinně přispělo k tomu, aby se nezletilý páčání protiprávních činností zdržel a našel si odpovídající společenské uplatnění. Odvolací soud však v rozporu s účelem zákona

č. 218/2003 Sb., aniž by sám provedl dokazování, dospěl k závěru, že lze předpokládat, že průběh celého řízení měl na nezletilého výchovný a preventivní účinek, a tedy není důvod k uložení některého z možných opatření, což je však závěr učiněný v rozporu s obsahem spisového materiálu. Dovolatel rovněž poukázal na to, že v napadeném rozhodnutí učiněný závěr soudu nepodporuje ani přístup nezletilého k věci, neboť se při jednání k okolnostem spáchání činu jinak trestného nevyjádřil, neprojevil nad ním lítost a ani jinak nezmninil ochotu k nápravě. Ve vztahu k předchozí věci nezletilého, v níž bylo vydáno rozhodnutí o nařízení opatření dohledu probačního úředníka, konstatoval, že toto opatření nebylo nijak vymezeno a nebyly v něm určeny ani základní povinnosti obsažené v ustanovení § 16 z. s. m. Tím spíš měl být proto v nyní projednávané věci dohled probačního úředníka opět uložen.

V závěru dovolatel navrhl, aby Nejvyšší soud jako soud pro mládež (dále jen „Nejvyšší soud“) na základě podaného dovolání napadený rozsudek zrušil a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Významné je nejprve uvést, že ve věcech dětí mladších patnácti let, nestanoví-li zákon č. 218/2003 Sb. jinak, postupuje soud pro mládež podle předpisů upravujících občanské soudní řízení (§ 96 z. s. m.).

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř., § 96 z. s. m.) po zjištění, že dovolání bylo podáno proti pravomocnému rozhodnutí odvolacího soudu v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 3 o. s. ř.) a oprávněnou osobou (státní zastupitelství je účastníkem řízení podle § 91 odst. 1 z. s. m., neboť podalo návrh podle § 90 odst. 1 z. s. m.), se zabýval tím, zda je dovolání přípustné. S ohledem na výrok napadeného rozhodnutí zjistil, že dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., protože směřuje proti rozsudku odvolacího soudu, kterým bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé.

Rovněž bylo nutné posoudit, zda důvody, o něž dovolatel dovolání opřel, naplňují některý ze zákonem stanovených důvodů vymezených v ustanovení § 241a odst. 2, 3 o. s. ř. Podle obsahu podaného dovolání je namítáno, že závěry, z nichž odvolací soud vychází, jsou opřeny mimo jiné o důkaz, který nebyl v průběhu jednání před soudy prvního ani druhého stupně proveden, což kromě toho, že se soud o skutečnosti z něj vyplývající nemohl opírat, zapříčinilo i to, že nebylo účastníkům řízení umožněno se k tomuto důkazu vyjádřit. Obě tyto uvedené námítky lze považovat za naplnění dovolacího důvodu podle 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř., neboť podle ustanovení § 123 o. s. ř. se účastníci mají právo vyjádřit k návrhům na důkazy a ke všem důkazům, které byly provedeny. Ustanovení § 153 odst. 1 o. s. ř. upravuje, že soud rozhoduje jen na základě zjištěného skutkového stavu věci (viz § 120 o. s. ř.). To znamená, že soud při rozhodování nemůže, nestanoví-li zákon něco jiného, vycházet pouze z tvrzení účastníků nebo ze skutečností, které byly toliko osvědčeny, ale jen z výsledků dokazování. Jestliže soud neprovedl důkaz, který byl účastníkem řízení navrhován, a přitom své rozhodnutí opřel o skutečnosti, které z neprovedeného důkazu vyplývaly, jde o nedodržení shora uvedeného zákonného postupu. Tento nedostatek je nutné považovat za skutečnosti, na něž označený dovolací důvod dopadá, protože řízení je zatíženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Při existenci okolností vymezených tímto důvodem pak přichází do úvahy i druhý dovolatelem označený dovolací důvod podle § 241a odst. 3 o. s. ř., neboť při přípustnosti odvolání podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. je zřejmé, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování.

Jak je z obsahu podaného dovolání patrné, dovolatel tímto mimořádným opravným prostředkem s odkazem na nedůsledné dodržení procesních podmínek brojil proti nesprávné aplikaci ustanovení § 93 odst. 7 z. s. m. o upuštění od uložení opatření. Za nesprávné považoval, že odvolací soud podle tohoto ustanovení postupoval, aniž by pro jeho aplikaci měl zajištěné všechny potřebné a ve věci se

nabízející důkazy. V zásadě tak odvolacímu soudu vytkl, že za dostačující považoval rozsah důkazů provedených soudem prvního stupně, aniž by sám podrobně přezkoumával poměry nezletilého.

Vzhledem k tomu, že ve smyslu § 90 odst. 1 z. s. m. je možné ve věcech dětí mladších 15 let řízení zahájit jak na návrh státního zástupce, tak i bez takového návrhu, lze toto řízení považovat za typ řízení, na které dopadají ustanovení vymezující univerzálně postup v nesporných věcech (výčet těchto nesporných věcí je obsažen v § 120 odst. 2 o. s. ř.), tak i ustanovení upravující specifickým způsobem řízení ve věcech péče o nezletilé (§ 176 až 180 o. s. ř.). Odchyly od této výchozí právní úpravy obsažené v občanském soudním řádu pak stanoví § 90 až 95 z. s. m. (srov. Šámal, P., Válková, H., Sotolář, A., Hrušáková, M. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Komentář. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, str. 843). S ohledem na tuto zásadu je možné pro stanovení principů, na nichž je založena povinnost soudu zajišťovat důkazy, vycházet ze zásad ustanovení § 120 odst. 2 o. s. ř., v jehož smyslu je nesporné řízení ovládáno zásadou vyšetřovací, kterou zákon vyjadřuje v souvislosti s výčtem převážně nesporných řízení, v nichž je soud povinen provést i jiné důkazy potřebné ke zjištění skutkového stavu, než byly účastníky navrhovány. Tato povinnost sice neznamená, aby soud přímo pátral po důkazech, protože se vychází i zde na prvním místě z důkazní aktivity účastníků řízení, znamená však, že soud má provést i jiné než účastníky navržené důkazy (k tomu Bureš, J., Drápal, L., Mazanec, M. Občanský soudní řád. Komentář. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2001, str. 423-424).

Z uvedených zásad ve vztahu k projednávané věci vyplývá, že je povinností soudu pro řádné zjištění skutkového stavu věci provést takové důkazy, které poskytují spolehlivý základ pro posouzení, zda jsou splněny všechny zákonné podmínky pro závěr o upuštění od uložení opatření ve smyslu § 93 odst. 7 z. s. m.

Podle ustanovení § 93 odst. 7 z. s. m. může soud pro mládež upustit od uložení opatření, postačuje-li k dosažení účelu tohoto zákona projednání činu dítěte státním zástupcem nebo před soudem pro mládež.

Z dikce tohoto ustanovení vyplývá, že aby bylo řízení o uložení opatření ukončeno upuštěním od uložení opatření, musí být splněna podmínka, že účelu zákona č. 218/2003 Sb. bylo dosaženo již projednáním činu dítěte státním zástupcem nebo soudem pro mládež.

Vhodným se jeví zdůraznit, že účelem uvedeného zákona podle § 1 odst. 2 z. s. m. je to, že projednáním protiprávních činů, kterých se dopustili děti mladší patnácti let a mladiství, se sleduje, aby se na toho, kdo se takového činu dopustil, užilo opatření, které účinně přispěje k tomu, aby se nadále páčání protiprávního činu zdržel a našel si společenské uplatnění odpovídající jeho schopnostem a rozumovému vývoji a podle svých sil a schopností přispěl k odčinění újmy vzniklé jeho protiprávním činem; řízení musí být vedeno tak, aby přispívalo k předcházení a zamezování páčání protiprávních činů.

Z obsahu a smyslu tohoto ustanovení plyne, že zákon jím zejména zdůrazňuje, aby bylo užito takového opatření, které účinně přispěje k tomu, aby se dítě mladší patnácti let nadále páčání protiprávního činu zdrželo a našlo si společenské uplatnění odpovídající jeho schopnostem a rozumovému vývoji, což jsou funkce obecné povahy, a předpokládá, aby podle svých sil a schopností přispělo k odčinění újmy vzniklé takovým činem.

Z hlediska podmínek ustanovení § 93 odst. 7 z. s. m. je proto nezbytné posuzovat, zda při aplikaci tohoto ustanovení vedoucí k tomu, že opatření nebude ukládáno, jsou splněny všechny takto vymezené funkce, tedy že již samotné projednání činu nezletilého státním zástupcem nebo před soudem pro mládež bude dostačující a zajistí to, k čemu má účinně přispět opatření, které by bylo uloženo, tedy aby se nezletilý činu zdržel, našel si společenské uplatnění odpovídající jeho

schopnostem a rozumovému vývoji a přispěl k odčinění újmy vzniklé jeho protiprávním činem.

Proto, aby byly jednak splněny všechny povinnosti vyplývající z ustanovení § 120 odst. 2 o. s. ř., byl zajištěn účel zákona č. 218/2003 Sb. a bylo postupováno v souladu s ustanovením § 93 odst. 7 z. s. m., musí soud shromáždit všechny potřebné důkazy. Mezi nimi mají rozhodující význam listinné důkazy dokumentující zejména osobní poměry nezletilého, a to ze všech sfér jeho života, prostředí, v nichž se pohybuje, a orgánů, s nimiž přichází do styku.

Uváží-li se, na jakém podkladě odvolací soud vydal napadené rozhodnutí, je zřejmé, že důsledně podle uvedených principů nepostupoval. Řádně totiž neobjasnil poměry nezletilého, které jsou jedním ze zásadních a rozhodujících předpokladů pro správné uvážení všech popsanych právních okolností, a své rozhodnutí opřel především o to, „...že se nezletilý účastnil jednání před soudem prvního stupně a lze předpokládat, že průběh celého řízení na nezletilého měl výchovný a preventivní účinek. Byla mu vysvětlena nutnost respektování nařízené ústavní výchovy a nezletilý slíbil, že podmínky ústavní výchovy bude plnit...“. Odvolací soud rovněž zohlednil, že „... se nezletilý činu jinak trestného dopustil ještě před tím, než mu byl uložen ve věci Městského soudu v Brně, sp. zn. 97 Rod 25/2006 dohled probačního úředníka, a tudíž nepovažoval za nutné nezletilému ukládat opakovaně opatření podle § 90 odst. 1 z. s. m., neboť již uložený dohled probačního úředníka se jeví jako adekvátní...“.

Nejvyšší soud k těmto závěrům považuje za potřebné z obsahu spisu připomenout, že odvolací soud sám žádné důkazy neprováděl a vycházel z těch, které provedl soud prvního stupně. Ohledně zprávy Dětského domova se školou, základní školy a školní jídelny v J., jejíž obsah odvolací soud ve svém rozhodnutí zčásti konstatoval, však shledal, že tato zpráva soudem prvního stupně jako listinný důkaz nebyla provedena. Pokud odvolací soud sám tuto listinu nepřečetl, nemohl z jejího obsahu pro své závěry vycházet. Soud prvního stupně jako důkazy provedl výslechy nezletilého a jeho matky O. P., přečetl zprávu Statutárního města B., orgánu sociálně právní ochrany dětí zpracované dne 28. 11. 2006, a z připojeného spisu sp. zn. 22 P 724/95, přečetl rozsudky ve věcech sp. zn. 8 Tm 24/2006 ze dne 13. 4. 2006 a sp. zn. 97 Rod 25/2006.

Pokud odvolací soud na podkladě těchto důkazů (a rovněž důkazu, který nebyl nikým proveden, takže rozhodnutí o něj nebylo možné opřít) dospěl k závěru o tom, že jsou naplněny podmínky ustanovení § 93 odst. 7 z. s. m., neměl pro toto své rozhodnutí dostatečné podklady, neboť uvedenými důkazy nebyly objasněny všechny okolnosti významné pro rozhodnutí o tom, že projednání před soudem postačuje k dosažení účelu zákona č. 218/2003 Sb.

Předně je třeba poukázat na to, že odvolací soud, byť konstatoval zjištěné skutečnosti vztahující se k rozhodným okolnostem ze života nezletilého, nekladl na některé z nich potřebný důraz a nevyvodil z nich všechny potřebné úvahy pro závěr, že přesvědčivě dostačuje pouze projednání věci před soudem.

Za významné v této souvislosti považuje Nejvyšší soud zmínit, že na základě usnesení Městského soudu v Brně ze dne 5. 9. 2005, sp. zn. 83 Nc 2409/2005, bylo vydáno předběžné opatření, jímž byl nezletilý V. P. předán do péče Dětského diagnostického ústavu v B. Rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 6. 10. 2005, sp. zn. 22 P 724/95, byla nad nezletilým nařízena ústavní výchova proto, že jeho výchova v rodině byla vážně ohrožena a narušena, neboť se dopustil krádeže, chodil domů pozdě, dopouštěl se záškoláctví, nerespektoval matku, kouřil marihuanu a v průběhu řízení o výchovném opatření se dopustil další krádeže.

Nejvyšší soud dále v souladu s obsahem spisu shledal, že ze zprávy Dětského domova se školou, základní školy a školní jídelny v J. (jíž soudy jako důkaz neprovedly) vypracované dne 8. 11. 2006 vyplývá, že nezletilý od počátku pobytu patřil k velmi dobře hodnoceným dětem a až na drzé chování,

kouření či pasivitu nebyly zaznamenány závažnější problémy. Své povinnosti si plnil, byla ovšem nutná kontrola vychovatele, protože byl hodně lenošný a snažil se práci ošidit. I přesto bylo jeho chování v podmínkách výchovného zařízení velmi dobré. Proto, po dohodě s kurátorkou rozhodli umožnit mu podmíněčné propuštění k matce. Letní prázdniny 2006 trávil v B., a proto byla k 1. 9. 2006 podepsána dohoda o podmíněčném propuštění. Nezletilý se na kontrolu dostavil dne 27. 10. 2006 a bylo zjištěno, že pravidelně kouří marihuanu a má problémy s pervitinem. Podmínečné propuštění bylo zrušeno a nezletilý měl být dne 3. 11. 2006 převezen zpět k výkonu ústavní výchovy. Během převozu však utekl a na útěku byl i v době vypracování této zprávy dne 8. 11. 2006.

Z obsahu spisu Městského soudu v Brně, sp. zn. 22 P 724/95, se podává, že dne 3. 11. 2006 bylo zrušeno podmíněčné propuštění a podle sdělení Dětského domova se školou, základní školy a školní jídelny v J. byl nezletilý V. P. dne 10. 11. 2006 zadržen Policií České republiky a vrácen zpět do dětského domova. Dále jsou ve věci dokladovány i následující útěky nezletilého z ústavní výchovy, a to ve dnech 17. 11. 2006 - 28. 11. 2006, 5. 2. 2007 - 25. 2. 2007, 17. 6. 2007 - 28. 8. 2007, kdy ve všech těchto případech po vyhlášeném pátrání byl zadržen policií v B. a předán zpět. Podle rozhodnutí ředitele Dětského diagnostického ústavu, střediska výchovné péče, základní školy a školní jídelny B. ze dne 3. 9. 2007 byl nezletilý z důvodu ukončení povinné školní docházky přemístěn do Výchovného ústavu a školní jídelny Ž.

Podle obsahu věci vedené u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 97 Rod 25/2006 je vhodné zmínit, že byl Městským státním zastupitelstvím Brně podán návrh na uložení opatření podle § 90 odst. 1 z. s. m. za čin jinak trestný, který v zásadě spočíval v tom, že nezletilý V. P. ve dnech 3. 9. 2005 a 4. 9. 2005 s bratrem D. P. a R. S. vypáchili okna přípravny prodejny Večerka, odkud odcizili cigarety, alkohol a potraviny, vše v hodnotě 30 441 Kč, které následně prodali a o peníze se rozdělili. Rozsudkem ze dne 5. 4. 2006, sp. zn. 97 Rod 25/2006, byl nezletilému za tento čin jinak trestný krádeže podle § 247 odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. zák. uložen dohled probačního úředníka. O průběhu tohoto dohledu jsou ve spise založeny dvě zprávy. Z první vyplývá, že s nezletilým proběhly celkem 3 konzultace, bylo zvažováno jeho zařazení do programu „právo pro každý den“, což se však nerealizovalo. Ve druhé zprávě se podává, že vzhledem k tomu, že je u nezletilého nařízena ústavní výchova a nedošlo k žádné změně, dohled probačního úředníka fakticky neprobíhá.

Nejvyšší soud na základě všech shora rozvedených poznatků dospěl k závěru, že rozhodnutí odvolacího soudu, proti němuž dovolání směřuje, je zatíženo procesní vadou, která měla za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a rozhodnutí vychází ze zjištění, která nemají podle obsahu spisu oporu v provedeném dokazování. Za současného stavu dokazování, o něž odvolací soud své rozhodnutí opřel, je závěr vyslovený v napadeném rozhodnutí o tom, že, ve smyslu § 93 odst. 7 z. s. m. postačuje k dosažení účelu zákona č. 218/2003 Sb. projednání činu nezletilého V. P. před soudem, minimálně předčasné. Neodráží totiž všechny okolnosti, které z obsahu spisového materiálu vyplývají.

Za nedostatečné Nejvyšší soud považuje, že odvolací soud, který rozhodoval dne 17. 4. 2007, nezkoumal poměry a chování nezletilého, přestože od projednání věci před soudem prvního stupně dne 29. 11. 2006 uplynula doba téměř pěti měsíců, po níž se poměry nezletilého mohly podstatně změnit.

Pro svůj závěr o tom, že postačuje zmíněné projednání věci před soudem prvního stupně, odvolací soud nehodnotil, že nezletilý se na toto jednání dostavil poté, co byl den před tím při útěku z ústavní výchovy zadržen policií. Ponechal bez náležitého uvážení, že nezletilý před pracovníkem orgánu sociálně právní ochrany dětí prohlásil, že bude z ústavu utíkat neustále, což před soudem nepopřel a zmínil, že to řekl ve vzteku. Soud k tomu již nezvažoval, že nezletilý skutečně jak před tímto jednáním soudu prvního stupně, tak i po něm z ústavní výchovy utekl a pokaždé se vrátil až po zadržení policií. Odvolací soud nezkoumal a ani dotazem od nezletilého nezjišťoval, kde se po tuto

dobu zdržoval, z čeho žil, co dělal. Taková obezřetnost byla nepochybně namístě, zejména proto, že ukončení podmíněného propuštění z ústavní výchovy předcházela poznatek, že nezletilý užíval drogy. Bez doplnění těchto skutečností nebyly řádně poměry nezletilého k době rozhodování odvolacího soudu přezkoumány. Soud bez potřebných důkazů nemohl přesvědčivě uvážit, zda projednání věci před soudem prvního stupně mělo na nezletilého skutečný dopad, ani to, zda je tento postup dostatečný.

Když Nejvyšší soud shledal, že napadené rozhodnutí trpí uvedenými vadami, neboť odvolací soud neposoudil řádně všechny právní aspekty vyplývající z ustanovení § 93 odst. 7 z. s. m., ve smyslu ustanovení § 242 odst. 3 o. s. ř. posoudil podané dovolání jako důvodné. Protože obdobné nedostatky ve vztahu k rozsahu provedení dokazování má též řízení před soudem prvního stupně, jehož rozhodnutí je zatíženo stejnou vadou, Nejvyšší soud rozhodl tak, že zrušil ve smyslu § 243b odst. 3 o. s. ř. obě rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. V něm bude nutné doplnit dokazování, a na základě pečlivého posouzení všech skutečností, které vedly ke spáchání činu jinak trestného, uvážit negativní či pozitivní vlivy spolupůsobící v rámci rozumového a sociálního vývoje nezletilého. Teprve podle výsledků tohoto šetření bude možné uvážit s důrazem na účel zákona č. 218/2003 Sb., zda jsou splněny podmínky § 93 odst. 7 z. s. m. pro upuštění od uložení opatření nebo vhodnost uložení některého z opatření podle § 93 odst. 1 z. s. m.

Další řízení se proto neobejde bez vyžádání zprávy o chování nezletilého v době od 28. 11. 2006, kdy k němu byly zjištěny poslední poznatky. Informace bude nutné vyžádat jak od Dětského domova se školou, základní školou a školní jídelnou v J., kde se nezletilý nacházel do 3. 9. 2007, též od Výchovného ústavu a školní jídelny Ž., kde ústavní výchovu vykonává nyní. Potřebné bude rovněž vyžádat, s ohledem na poznámku o jiném trestním stíhání ve zprávě Probační a mediační služby ve věci Městského soudu v Brně, sp. zn. 97 Rod 25/2006, zprávu od Policie České republiky o tom, zda nenevidují další jednání, které v době, než nezletilý dosáhl věku 15 let, mohlo být posuzováno jako čin jinak trestný, kromě těch, které jsou v této věci známy.

Bude nutné se zřetelem na již uložený dohled probačního úředníka ve věci Městského soudu v Brně, sp. zn. 97 Rod 25/2006, řádně ověřit, jakým způsobem je vykonáváno toto opatření, s jakým výsledkem, a jaké poznatky o výchovných a společensko morálních projevech nezletilého V. P. v průběhu výkonu tohoto opatření byly zjištěny a jaké nebo s jakým výsledkem byly tyto prostředky realizovány. Nelze se totiž spokojit se dvěma zprávami Probační a mediační služby, které jsou výše konstatovány, neboť jsou velmi neurčité a paušální. Pokud ze druhé z nich vyplynulo, že „dohled probačního úředníka fakticky neprobíhá“, bude nutné i tuto informaci ověřit a podrobněji ji specifikovat tak, aby bylo najisto postaveno, jaký vliv toto opatření na nezletilého má. Probační a mediační služba by se kromě zhodnocení dosavadních výsledků již uloženého opatření v jiné věci měla komplexně vyjádřit ke všem učiněným a zjištěným poznatkům vztahujícím se k osobě nezletilého V. P.

Podle všech shromážděných poznatků by měla být uvážena vhodnost a potřeba pedagogicko-psychologického vyšetření. Právě tento důkaz by mohl mít význam z hlediska posouzení vhodného zaměření a působení na nezletilého, s tím, že nelze vyloučit, že jeho výsledky by mohly být promítnuty i do znaleckého posudku, příp. v odborném vyjádření (§ 127 o. s. ř.), jehož vypracování v dané situaci nelze předem určit ani vyloučit. Lze jen podotknout, že vypracování pedagogicko-psychologického vyšetření, event. v návaznosti na znalecký posudek nebo odborné vyjádření, by mohlo vytvořit předpoklad pro náležitou volbu vhodného opatření, nebo pro závěr, že žádné opatření vzhledem k úplné a dostatečné konsolidaci nezletilého by nebylo podle závěrů zpracovatele vhodné a nutné.

Poté, co budou všechny tyto podklady shromážděny a před soudem prvního stupně řádně provedeny, bude nutné zvažovat uložení vhodného opatření, jak je nabízí ustanovení § 93 odst. 1 písm. a), b), c)

z. s. m.

K tomu, které z nich se v případě nezletilého V. P. bude jevit jako nejúčinnější, Nejvyšší soud připomíná, že soud pro mládež může znovu uložit dohled probačního úředníka i přesto, že již dříve uložil dítěti mladšímu patnácti let opatření v podobě dohledu probačního úředníka podle § 93 odst. 1 písm. a) z. s. m., pokud bude zjištěno, že se dítě dopustilo činu jinak trestného a přichází-li v úvahu nově v něm vymezit jeho obsahovou náplň (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2007, sp. zn. [8 Tdo 882/2007](#)). Jestliže tedy výsledky provedeného dokazování to umožní, lze nezletilému V. P. uložit další dohled probačního úředníka podle § 93 odst. 1 písm. a) z. s. m., přesto, že jej má již uložený ve věci Městského soudu v Brně, sp. zn. 97 Rod 25/2006. Takovému postupu by nebránila ani ta skutečnost, že nezletilý se nachází ve výkonu ústavní výchovy, neboť uložení dohledu probačního úředníka podle § 93 odst. 1 písm. a) z. s. m. dítěti mladšímu patnácti let, které se dopustilo činu jinak trestného, nebrání skutečnost, že v době rozhodování soudu pro mládež o tomto opatření se dítě nachází již ve výkonu ústavní výchovy nařízené podle § 46 odst. 1 zák. o rod. Současný výkon ústavní výchovy a dohledu probačního úředníka totiž obecně nelze vyloučit (k tomu usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 11. 2006, sp. zn. [8 Tdo 1262/2006](#), uveřejněné v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, 2007, sešit 32, č. T - 956).

Pokud soud pro mládež neshledá při splnění těchto zásad za vhodné uložení dohledu probačního úředníka podle § 93 odst. 1 písm. a) z. s. m., nebude od věci zvažovat možnost uložení opatření podle § 93 odst. 1 písm. b) z. s. m., a to zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče. Závěr o vhodnosti tohoto opatření nebude od věci též ponechat k posouzení jak zpracovateli pedagogicko-psychologického vyšetření a orgánu sociálně právní ochrany dětí, event. Probační a mediační službě, a s ohledem na charakter tohoto opatření také Výchovnému ústavu a školní jídelně Ž., v němž nezletilý v současné době vykonává ústavní výchovu.

Ve vztahu k možnosti uložení ochranné výchovy podle § 93 odst. 1 písm. c) z. s. m., jejíž uložení se dovolatel zejména domáhal, je potřeba zdůraznit, že její uložení není vyloučeno jen tím, že se nezletilý nachází v ústavní výchově. Je však pro případ tohoto krajního a nejrepresivnějšího opatření nutné zvažovat pečlivě a ze všech hledisek její vhodnost, a to se zřetelem na všechny důležité zásady.

Zejména je nutné mít na paměti, že ve věcech týkajících se dětí mladších patnácti let se ochranná výchova obligatorně uloží dítěti, které spáchalo čin jinak trestný, za nějž trestní zákon ve zvláštní části dovoluje uložení výjimečného trestu, a které v době spáchání činu dovršilo dvanáctý rok svého věku a je mladší než patnáct let. Fakultativně může být uložena též dítěti mladšímu patnácti let, odůvodňuje-li to povaha spáchaného činu jinak trestného a je-li to nezbytně nutné k zajištění jeho řádné výchovy (§ 93 odst. 2, 3 z. s. m.). I tato se vykonává rovněž na základě zákona č. 109/2002 Sb., a to zpravidla v dětském domově se školou, kam mohou být umístovány děti zpravidla od šesti let do ukončení povinné školní docházky (§ 13 odst. 4 cit. zák.), a jeho účelem je podle § 13 odst. 1 cit. zák. zajišťovat péči o děti s nařízenou ústavní výchovou, anebo s uloženou ochrannou výchovou.

Na základě takto vymezených podmínek, za nichž se podle zákona č. 218/2003 Sb. ochranná výchova ukládá, je potřeba též zdůraznit, že se ochranná výchova ukládá tehdy, dopustil-li se mladistvý provinění nebo dítě mladší patnácti let činu jinak trestného (tedy kriminálního činu) a je na něj v důsledku toho nutné působit jednak proto, aby se odstranily pokud možno příčiny jeho kriminálního jednání. Důraz je však především kladen na potřebu odstranění oněch škodlivých vlivů, které na vývoj takové osoby doposud negativně působily. Výchovná zařízení, v nichž je ochranná výchova vykonávána, zajišťují, aby v nich bylo dosaženo účelu ochranné výchovy, tj. vhodnou výchovou odstranit, popř. omezit možnost vzniku dalších, pro společnost nebezpečných následků zanedbané výchovy a současně umožnit dítěti jeho další rozvoj atd.

Vzhledem k tomu má ochranná výchova širší funkce a plní vyšší formu ochrany, než je tomu u ústavní výchovy, která se podle § 46 zák. o rod. ukládá tehdy, je-li výchova dítěte vážně ohrožena nebo vážně narušena a jiná výchovná opatření nevedla k nápravě nebo jestliže z jiných závažných důvodů nemohou rodiče výchovu dítěte zabezpečit.

Ze všech těchto skutečností je tedy zřejmé, že není možné, aby ochranná výchova uložená podle zákona č. 218/2003 Sb. a ústavní výchova nařízená podle zákona o rodině byly vykonávány současně. Při střetu obou výchov u téže osoby je nutné vycházet ze zásady, že je-li nařízena ochranná výchova podle zákona č. 218/2003 Sb. v době, kdy se dítě mladší patnácti let nebo mladistvý nachází ve výkonu ústavní výchovy, má přednost výkon ochranné výchovy. Ústavní výchovu je přitom nutné podle občanskoprávních předpisů ukončit.

Všemi těmito okolnostmi a zásadami se bude muset soud zabývat při zvažování toho, které opatření podle § 93 odst. 1 z. s. m. nezletilému V. P. uloží. Ve všech případech bude však muset mít na zřeteli dobu, která uplynula od spáchání činu jinak trestného, a všechny úvahy bude muset posuzovat tak, aby byl zachován smysl a účel zákona č. 218/2003 Sb.